

УДК [811.161.2'243:378.4.016](510)

DOI 10.25128/2304-1222.22.53.04

**РОБОТА З ТЕКСТАМИ ДЛЯ ЧИТАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК СПЕЦІАЛЬНОСТІ У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КИТАЮ**

Юаньюань ГАО

*завідувач кафедри української мови
Сіанського університету іноземних мов
St.South Wenyuan, Xi'an, China,
orcid.org/0000-0002-8236-083X
yangying7512@163.com*

Ірина ЯРЕМЧУК

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Сіанського університету іноземних мов
St.South Wenyuan, Xi'an, China,
orcid.org/0000-0003-0230-7615
yangying7512@163.com*

У статті йдеться про особливості формування вмінь читання у студентів китайських університетів, які вивчають українську мову як спеціальність. У методиці навчання іноземним мовам найбільш традиційною формою подання навчального матеріалу з метою його подальшого закріплення у системі вправ є викладання та вивчення мови за навчальними текстами. Лексичний склад будь-якої мови складається під впливом соціокультурних факторів і ступінь семантичних відповідностей між мовами залежить від умов життя і культури відповідних народів. Нерозуміння соціокультурної інформації іноді може заважати навіть більше, ніж незнайомі слова чи граматичні структури, і тому соціокультурні схожості та відмінності в рідній та китайській культурах повинні бути предметом

обговорення і рефлексії на заняттях української мови для студентів китайських вузів. Ретельний підбір навчальних текстів і продумана система вправ з опорою на навчальний текст допоможуть усунути цю проблему. У процесі вивчення української чи будь-якої іншої іноземної мови важливими є автентичні тексти як важливий засіб навчання. Робота з автентичними текстами відіграє провідну роль у пізнанні культури країни, мову якої вивчають, у створенні мотивації, підтримання інтересу, забезпеченні взаємозв'язку навчання із життям. Крім цього, опрацювання навчальних текстів є уже знайомим для студентів із шкільних років.

У статті описано етапи роботи з автентичним текстом: дотекстовий, текстовий і післятекстовий. Визначено мету кожного етапу, його завдання та очікувані результати.

Робота з правильно підібраними навчальними текстами та розробленою системою вправ забезпечує зв'язок навчального матеріалу з реальними ситуаціями, активізує асоціативну пам'ять і пізнавальну діяльність студента, виховує почуття поваги до культури народу, мову якого вивчають. Використання навчальних текстів та системи вправ є основним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності студентів, зокрема міжкультурної, у процесі вивчення української мови як іноземної у вищих навчальних закладах Китаю.

Ключові слова: українська мова, навчальний текст, критерії відбору текстів, стратегії читання, автентичний текст.

**WORKING WITH TEXTS FOR READING IN THE PROCESS OF
LEARNING THE UKRAINIAN LANGUAGE AS A SPECIALTY IN
HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF CHINA**

Yuanyuan GAO

*Head of the Department of Ukrainian Language
of Xi'an International Studies University,
Xi'an, China,
St. South Wenyuan, Xi'an, China,
orcid.org/0000-0002-8236-083X
yangying7512@163.com*

Iryna YAREMCHUK

*Candidate of Philological Sciences, Docent,
Associate of Professor of the Department of Ukrainian Language
of Xi'an International Studies University,
Xi'an, China
St. South Wenyuan, Xi'an, China,
orcid.org/0000-0003-0230-7615
yangying7512@163.com*

The article deals with the peculiarities of the formation of reading skills in students of Chinese universities who study the Ukrainian language as a specialty. In the methodic of teaching foreign languages, the most traditional form of presenting educational material in order to further consolidate it in the exercise system is teaching and learning the language according to educational texts. The lexical composition of any language is formed under the influence of sociocultural factors and the degree of semantic correspondences between languages depends on the living conditions and culture of the peoples concerned. Misunderstanding of sociocultural information can sometimes interfere even more than unfamiliar words or grammatical structures, and therefore sociocultural similarities and differences in native and Chinese cultures should be the subject of discussion and reflection in Ukrainian language classes for students of Chinese universities. A careful selection of educational texts and a well-thought-out system of exercises based on the educational text will help to eliminate this problem. In the process of

64 Studia methodologica, ISSN 2304-1222, No. 53. 2022

learning Ukrainian or any other foreign language, authentic texts as an important means of learning are important. Working with authentic texts plays a leading role in learning the culture of the country whose language is being studied, in creating motivation, maintaining interest, ensuring the relationship of learning with life. In addition, the processing of educational texts is already familiar to students from school years.

This article describes the steps for working with authentic text: text, text, and post-text text. The purpose of each stage, its tasks and expected results are determined.

Working with properly selected educational texts ensures the connection of educational material with real situations, activates the associative memory and cognitive activity of the student, fosters a sense of respect for the culture of the people whose language is studied. The use of educational texts and exercise systems is the main means of forming foreign-language communicative competence of students, in particular intercultural, in the process of learning Ukrainian as a foreign language in higher educational institutions of China.

Keywords: *Ukrainian language, educational text, text selection criteria, authentic text.*

Українська мова в КНР викладається у семи вищих навчальних закладах в містах Пекін, Тяньцзінь, Шанхай, Далянь, Хеншуй, Сіань та Ухань. В університетах КНР відкрито також кафедри української мови. Це - Пекінський університет іноземних мов, Шанхайський університет іноземних мов, Сіанський університет іноземних мов, Тяньцзіньський університет іноземних мов та Сичуанський університет іноземних мов. В університетах впроваджено програму вивчення української мови, створено відповідні методичні посібники, розроблено курси лекцій. Звичайно, зараз також ведеться робота зі створення підручників української мови для китайських студентів, які вивчають українську мову як спеціальність. Тому питання

відбору навчального матеріалу та методів роботи з ними є надзвичайно актуальними.

У процесі вивчення української чи будь-якої іншої іноземної мови важливими є автентичні тексти як важливий засіб навчання. Робота з автентичними текстами відіграє провідну роль у пізнанні культури країни, мову якої вивчають, у створенні мотивації, підтримання інтересу, забезпеченні взаємозв'язку навчання із життям. Зараз в Україні видано багато підручників з української мови як іноземної. Це такі підручники як Крок 1; Крок 2; Українська мова. Модульний курс; Крок за кроком тощо [Див. 5, 6, 7, 10]. У цих підручниках навчальні тексти і системи вправ дуже добре підібрані, і вони можуть використовуватись для вивчення української мови як спеціальності у вищих навчальних закладах Китаю. Проте, зважаючи на суттєві відмінності культур двох країн, а також особливості рідної мови студентів – китайської, потрібно використовувати більше типів вправ.

Коли студент володіє рідною культурою та певними знаннями про культуру, наприклад англомовного світу (найчастіше у середніх школах Китаю вивчають англійську мову як першу іноземну), викладачеві потрібно спонукати студента до того, щоб він користувався цими знаннями, полегшуюючи таким чином доступ до інформації навчальних текстів українською мовою. Лексичний склад будь-якої мови складається під впливом соціокультурних факторів і ступінь семантичних відповідностей між мовами залежить від умов життя і культури відповідних народів [12, с. 94]. Нерозуміння соціокультурної інформації іноді може заважати навіть більше, ніж незнайомі слова чи граматичні структури, і тому соціокультурні схожості та відмінності в рідній та китайській культурах повинні бути предметом обговорення і рефлексії на заняттях української мови для студентів китайських вузів. Ретельний підбір навчальних текстів і продумана система вправ з опорою на навчальний текст допоможуть усунути цю проблему.

Основною одиницею профільного навчання іноземних мов є текст. Є багато підходів до відбору навчальних текстів для вивчення іноземної мови [Див. 1, 4, 8, 11]. Добір текстів до навчальних посібників здійснюється на основі таких критеріїв: автентичність, ситуативність, інформативність, пізнавальна цінність, проблемність, міжкультурне спрямування, прагматичність тексту, функціональність, відповідність змісту текстів віковим особливостям та інтересам студентів [9, с. 380]. Автентичність, серед інших критеріїв добору іншомовного навчального матеріалу, є головною вимогою, що висувається Радою Європи до навчальних текстів і матеріалів [2, с. 93].

Автентичний текст розуміють реальний продукт носіїв мови, який характеризується природністю лексичного наповнення і граматичних форм, ситуативною адекватністю мовних засобів [9, с. 380].

Автентичні тексти мають низку переваг перед іншими видами текстів, оскільки вони:

- 1) Забезпечують велику практику використання мови, що вивчається, у повсякденному житті та володіють сильним мотиваційним впливом;
- 2) Є оптимальним засобом навчання культури країни, мова якої вивчається;
- 3) Ілюструють функціонування мови у формі, прийнятій носіями мови, і у природному соціальному контексті;
- 4) Містять інформацію, що сприймається як достовірна та цікавіша.

Залежно від комунікативної мети, що ставиться викладачем на заняттях, використовуються різні види читання:

- 1) читання з розумінням основного змісту тексту (ознайомлювальне читання);
- 2) читання з метою пошуку необхідної інформації чи інформації, яка цікавить студентів (переглядове або вибіркоче читання);

3) читання з повним розумінням змісту тексту (читання для вивчення) [9, с. 382].

Ознайомлювальне читання є найбільш розповсюдженим типом читання і здійснюється на матеріалі автентичних текстів, які містять інформацію про історію, культуру, традиції, побут країни, мову якої вивчають. Тексти для такого типу читання можуть бути як художніми і науково-популярними (есе, газетні чи журнальні статті тощо), так і прагматичними (програми телебачення, оголошення тощо).

Використання на заняттях переглядового читання потребує добору тематично пов'язаних між собою текстів (декілька оголошень, програм телепередач та ін.), з яких необхідно вибрати ті, що відповідають заданим параметрам пошуку.

Матеріалом читання для вивчення слугують пізнавальні тексти різних жанрів, у яких міститься значуща для студентів інформація, мовні і смислові труднощі (науково-популярні, публіцистичні, художні тексти тощо).

У процесі контролю рівня сформованості компетентності в ознайомлювальному читанні перевіряються вміння зрозуміти основну інформацію в тексті, ідею автора. При переглядовому читанні об'єктами контролю стають уміння знайти необхідну інформацію, визначити проблему або тему тексту.

Робота з автентичним текстом проводиться у три етапи: дотекстовий, текстовий і післятекстовий [9, с. 382].

Для дотекстового етапу метою визначають стимулювання студентів до роботи з текстом, актуалізація особистого досвіду студентів шляхом залучення знань з інших освітніх галузей, активізація інтелектуальної діяльності та пізнавальних потреб студентів, формування прогностичних умінь. На дотекстовому етапі виконують, як правило, такі типи вправ: впізнати слова за семантичною ознакою (підібрати синоніми, антоніми), висловити свою думку щодо основного змісту тексту на основі заголовку, початку тексту [9, с. 382]. Вправи цього типу допоможуть розвинути уміння

репродуктивного характеру, які забезпечують розуміння тексту і виділення у ньому ціннісної та особистісно орієнтованої інформації.

Наприклад:

1) До читання тексту про українські національні страви

Розкажіть про китайські традиційні страви.

2) Перед читанням тексту про сім'ю відповісти на питання про сім'ю

студента:

1) *Звідки ти?*

2) *У тебе велика родина?*

3) *Ким працюють твої батьки?*

4) *Ти часто їдиш додому?*

5) *Як часто ти їдиш додому?*

На текстовому етапі формулюються комунікативні завдання, розвиваються уміння і навички роботи з текстом. До вправ текстового етапу зараховують такі: знайти відповіді на запитання щодо змісту тексту, виділити речення, у яких є ключова інформація; вибрати правильну відповідь із декількох запропонованих; скласти запитання до речення, абзацу або тексту тощо. Вправи такого типу розвивають уміння репродуктивного характеру, пов'язані з відтворенням матеріалу з опорою на виділені ключові слова, опорні речення, скорочений або спрощений текст [9, с. 382].

Наприклад:

1) *Прочитайте запитання до тексту і дайте правильні відповіді.*

2) *Прочитайте виділений фрагмент тексту. Підкресліть у ньому всі дієслова. Підкреслені дієслова поставте у початкову форму.*

3) *Прочитайте текст. Виберіть правильну відповідь із запропонованих.*

Метою післятекстового етапу є перевірка розуміння тексту, сприяння розвитку творчих здібностей студентів, формування вмінь вести бесіду на основі тексту тощо. Вправи післятекстового етапу – висловити свою думку про тему тексту, скласти діалог на основі тексту, підібрати прислів'я, що

69 Studia methodologica, ISSN 2304-1222, No. 53. 2022

відображає основний смисл тексту, зробити художній переклад тексту тощо. Такі вправи розвивають уміння критично сприймати запропоновану інформацію, дають змогу інтерпретувати актуальні країнознавчі та культурознавчі події та порівнювати їх з подіями, які відбуваються у власній країні [9, с. 382].

Наприклад:

- 1) *Складіть діалог на основі тексту.*
- 2) *Напишіть розповідь про свої захоплення (після читання тексту про хобі) тощо.*

Успішність читання також залежить від індивідуальних особливостей студента, від сформованості мовленнєвого слуху, пам'яті, уваги та механізмів імовірного прогнозування, а процес впізнавання слів та здогадка про їх значення може проходити по-різному [3, с. 310]. Деякі студенти можуть самостійно робити висновки про відповідності в українській та, наприклад, англійській, мовах, деякі студенти потребують конкретних вказівок при виконанні вправ.

Робота з правильно підібраними навчальними текстами та розробленою системою вправ забезпечує зв'язок навчального матеріалу з реальними ситуаціями, активізує асоціативну пам'ять і пізнавальну діяльність студента, виховує почуття поваги до культури народу, мову якого вивчають. Використання навчальних текстів та системи вправ є основним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності студентів, зокрема міжкультурної, у процесі вивчення української мови як іноземної у вищих навчальних закладах Китаю. Перспектива подальших досліджень у цьому напрямку полягає у розробці навчальних посібників та підручників з української мови для іноземних студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринюк Г. А., Семенчук Ю.О. Відбір навчального матеріалу для формування англomовної ексклюзивної компетенції у студентів-економістів. *Іноземні мови*. № 2. 2007. С.30–34.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273с.
3. Кажан Ю. Робота з текстами для читання в процесі вивчення німецької мови на базі англійської. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. №3 (49). С. 300–311.
4. Коряковцева Н. Ф. Текст как материал для обучения приемам филологического чтения. *Текст в учебном процессе. Сб. науч. тр.* М., 1987. С. 5–14.
5. Крок 1. Українська мова як іноземна (рівень А1 - А2). Книга для студента / О. Палінська, О. Туркевич. – Львів, Львівська політехніка, 2014. 104 с.
6. Крок 2. Українська мова як іноземна (рівень В1) / О. Палінська. Львів, «Дон Боско», 2014. 104 с.
7. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком / Д. Мазурик. Львів, «Фоліо». 2017. 288 с.
8. Обучение иностранному языку как специальности: Учеб. Пособие / М. К. Бородулина, А. Л. Карлин, А. С. Лурьеи др. 2-е изд., испр. М.: Высш. школа, 1982. 253 с.
9. Полонська Т. К. Автентичний текст як основний структурний компонент навчальних посібників елективних курсів з іноземних мов для учнів профільної школи (на прикладі навчального посібника “Culture and Art of Great Britain”/ URL: <http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/186>
10. Українська мова для іноземців. Модульний курс. Рівень В1-В2. / О. Антонів, Л. Паучок. Львів, «Інкос». 2012. 268 с.

11. Хадарцева Л. В. Виды учебных текстов для обучения выразительному чтению. *Текстовый аспект в изучении синтаксических единиц. Сб. науч. трудов.* Л., 1990. С. 87–95.

12. Wollert M. Gleiche Wörter – andere Welten. Interkulturelle Vermittungsprobleme im Grundwortschatzbereich. Empirisch basierte Untersuchungen zum Unterricht Deutsch als Fremdsprache an Universitäten in Südkorea / M. Wollert. München : Iudicium. 2002. 293 s.

REFERENCES

1. Hrynyuk, H.A. (2007). Vidbir navchalnogo materialu dlya formuvannya angломovnoi leksychnoi kompetencii u studentiv-ekonomistiv // *Inozemni movy.* № 2, 30-34.

2. Zahalnoyevropeyski rekomendacii z movnoi osvity: vyvchennya, vykladannya, ocynuvannya. (2003). Naukovyi redactor ukrainskoho vydannya doctor ped.nauk, professor S.Yu. Nikolayeva. K.: *Lenvit.*

3. Kazhan Yu. (2016). Robota z textamy dla chytannya w procesi wyvchennya nimeckoi movy na bazi angliyskoi // *Pedagogika wyschoi ta serednyoi shkoly.* – №3 (49). – С. 300–311.

4. Koryakovceva, N.F. (1877). Tekst kak material dlya obucheniya priyomam filologicheskogo chteniya // *Tekst v uchebnom procese.* Sb. nauch, tr. M., 5–14.

5. Krok 1. Ukrainska mova yak inozemna (riven A1-A2). Knyha dla studenta (2014). O.Palinska, O.Turkevych. *Lviv, Lvivska politekhnik.*

6. Krok 2. Ukrainska mova yak inozemna (riven B1). (2014). O.Palinska. *Lviv : “Don Bosko”.*

7. Mazuryk, D. (2017). Ukrainska mova dla inozenciv. Krok za krokom. *Lviv: “Folio”.*

8. Obucheniye inostrannomu yazyku kak specialnosti: uchebnoe posobie. (1982). M.K.Borodulina, A.L.Karlin, A.S.Luriye. M.: *Vyssshaya shkola.*

9. Polonskaya, T.K. Avtentychnyi tekst yak osnovnyi strukturnyi component navchalnykh posibnykiv elektyvnykh kursiv z inozemnykh mov dla uchniv profilnoyi shkoly (na prykladi navchalnogo posibnyka “Culture and Art of Great Britain”. URL: <http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/186>
10. Ukrainska mova dla inozemciv. Modulnyi kurs. Riven B1-B2. (2012). O.Antoniv, L.Pauchok. Lviv: “Inkos”.
11. Khadarceva, L.V. (1990). Vidy uchebnykh tekstov dla obucheniya vyrazitelnomu chteniyu. *L.*, 87–95.
12. Wollert M. (2002). Gleiche Wörter – andere Welten. Interkulturelle Vermittungsprobleme im Grundwortschatzbereich. Empirisch basierte Untersuchungen zum Unterricht Deutsch als Fremdsprache an Universitäten in Südkorea. *München : Iudicium.*